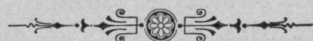

Leto IX.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Fr. Šuklje</i> : O reformi naših direktnih davkov (Konec.) . . .	353
2. <i>P. pl. Radisc</i> : Pravo- in državoslovna predavanja v Ljubljani	357
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a</i>) Lastninsko tožbo naperiti se sme tudi, če je le nevarnost, da bode nastal radi lastnine prepir . . .	362
<i>b</i>) K razlagi §-a 126. o. s. r.	365
<i>c</i>) Kedaj se sme izvršilo ustaviti vsled prošnje izvršenca?	366
<i>d</i>) Kako se morajo vročevati razsodbe v inozemstvu bivajočim strankam	367
<i>e</i>) Kedaj je utemeljen ugovor iz §-a 1335. obč. drž. zak.	369
Kazensko pravo:	
„Reformatio in peius“ v obnovljenem postopku. — K	
§-om 359. in 410. k. p. r.	373
4. Iz upravne prakse:	
K razlastitvenemu postopanju za ceste	376
5. Književna poročila	378
6. Razne vesti	381
7. Pregled pravosodstva	383

O reformi naših direktnih davkov.

(Konec.)

Temeljitejše preiskovanje namreč kaže dokaj jasno, da zamenjena istinitega čistega dohodka iz zemljišč s čistim katastralnim prinosom baš kmetu nikakor ne bi ugajala, temveč da bi to zanj bilo pravo danajsko darilo.

Kajti poljedelski stan ima to prednost pred vsemi drugimi kategorijami davkoplačevalcev, da se pri odmerjenji dohodninskega davka katastralni prinos dotičnih zemljišč nikoli ne bo mogel prezirati. To je oni podatek, kateri se bode moral pred vsem uvaževati od sleherne davčne komisije. Naravno, da uspeh davčne vcenitve ne bode jednak stalni veličini katastralnega prinosa. Kakor letina nanese in ravnotežje tržnih cen poljskih pridelkov ter druge odvažne razmere, s kojimi bode računati cenilnemu organu, sukala se bode končna številka izračunjenega čistega dohodka okolo stabilne številke katastralnega prinosa, kmalu presežajoč to črto, kmalu zopet padajoč pod njo. Poskušajmo z vzgledom, kakor smo si jih več bili napravili v davčnem odseku! Vzemimo si kmeta z lepim nezadolženim posestvom, od katerega je plačati celih 100 gld. cesarskega zemljiškega davka. Nihče ne bode tajil, da takih kmetskih posestnikov je na Slovenskem bore malo, prištevati je takega možaka gotovo med prave vaše magnate. Zemljiškemu davku 100 gld. priličen je katastralni prinos okroglih 440 gld.; prometna vrednost takega posestva znaša običajno skoro 10.000 gld. Recimo torej, da je bila letina dokaj povoljna ter da je komisija, uvaževajoč vse osebne razmere znanega jej davkoplačevalca prišla do zaključka, da znaša za dotično leto čisti njegov dohodek, torej po pokritih troških za hlapce, dekle in dninarje, za domačo in uprežno živino itd. vendar še 900 gld., torej več nego še enkrat toliko kakor katastralni prinos. Od tega zneska denimo, da je kmet

400 gld. bil prejel v gotovem denarji, 500 gld. pa mu je ostalo v poljskih pridelkih za njegovo in njegove rodbine oskrbo. Smelo trdimo, da je tak cenilni rezultat izredno ugoden za davčni erarij ter da bode dejanski uspeh večinoma mnogo nižji. Ali ta svota 900 gld. še ni ob enem davčna podstava, kajti po §-u 196. je od tega dohodka odtegniti še sledeče:

1. cesarski zemljiški davek s	100 gld.
2. deželne, okrajne in občinske priklade, (baje ne previsoko = 80% ces. davka)	80 „
3. vsakovrstne zavarovalnine	20 „
4. od onih 500 gld., katere ima v poljskih pridelkih, $\frac{1}{4}$ v smislu §-a 199., torej	125 „
skupaj	325 gld.

Ako se torej od čistega dohodka dotičnega cenžita v znesku	900 gld.
odtegne še teh	325 „
preostaje še	575 gld.

t. j. davkoplačevalec spada uže pod davčni eksistenčni minimum, ter je dohodninskega davka popolnem prost, ker nima uštevnege čistega dohodka več od 600 gld. In tú smo namenoma prezrli še one gotovo zelo pogoste slučaje, da ima gospodar nekoliko rodbinskih členov, sinov, sorodnikov, katere stalno rabi pri gospodarstvu in pri katerih sme po spremenjenem §-u 198. odračunati njih hrano, kar seveda še zmanjša preostanek čistega dohodka. A tak posestnik, katerega smo navedli kot vzgled, je čisto nezadolžen, po vsem neobremenjen. Koliko pa — vprašamo — je v naših krajih jednacij posestnikov, z zemljiščem v prometni vrednosti okolo 10.000 gld. ter z deviško zemljiško polo?

Nekoliko zanimivih podatkov, po katerih se dá nekako od daleč odgovoriti takemu vprašanju, predloženih je bilo davčnemu odseku z vladne strani. Iz njih razvidi se aritmetično razmerje davkoplačevalno po njih dolžnosti na zemljiškem davku. Na Kranjskem na pr. je vsega skupaj zemljiških davkoplačevalcev 108.796, seveda so tú uračunjeni posestniki i najmanjših vrtnih parcel. A kako se razvrsté po svojem davku? Nad 100 gld. zemljiškega davka jih plačuje vsega vkup le 226, namreč od 100—200 gld. le 141 posestnikov (= 0.13%), od 200—500 gld.

68 posestnikov ($=0.06\%$), nad 500 gld. 17 posestnikov ($=0.016\%$). Celih **108.570** je posestnikov, pri katerih znaša predpisani zemljiški davek manj nego 100 gld., ti vsi, v kolikor se ne bavijo poleg poljedelstva še s kako drugo obrtjo ali trgovino, ne bodo prizadeti po novi dohodarini. In njih število se še pomnoži, kajti izmed poljedelcev davkoplačevalcev, katerim je davčna dolžnost večja od 100 gld. zemljiškega davka, bode marsikateri obremenjen z dolгови ter vsled tega spada v nižjo dohodninsko vrsto. Celo ogromno to krdelo poljedelcev davkoplačevalcev torej ne bode nič prispevalo k dohodninskemu davku, pač pa bodo takoj s pravokrepnostjo tega novega davka zauživali sad njegov v obliki davčnih popustov. Kajti tega ne smemo nikoli pozabiti, da poglobiti smoter davčne reforme ni zvišanje državnih dohodkov, temveč odprava davčnih nejednakostij in krivic ter pravična razdelitev davčnih bremen. Uvodilni zakon k novim davčnim predlogam veleva izrecno v členu VII., da je ves dohodek novih davkov (po odbitih deležih posameznih dežel in odtegnenih troških davčne priredbe) uporabljati za popuste pri zemljiškem davku, pri davku na poslopja in splošnem pridobninskem davku. Obseg teh popustov je pač težko razvideti iz umetne strukture vladnega načrta, zlasti ker ga je določiti ex post potom reparticije. Toda v kolikor poznamo mnenje večine davčnega odseka, prevladuje v njem misel, naj se takoj pri oživitvorenji novega davka naravnost pové v zakonu, koliko odstotkov se bode odpustilo pri gori navedenih direktnih davkih. Samo po sebi se razume, da bode velike previdnosti trebalo pri anticipativnem davčnem popustu, vendar se dá soditi tudi navzlic zelo pesimističnem računu, da bode vsled dohodkov novega davka mogoče, zemljiški davek znižati takoj za 10–15%. Vpeljava nove dohodarine pomeni torej za ogromno večino poljedelcev izdatno znižanje njihovega davčnega bremena — in to olajšavo, prepotrebno zlasti v dobi agrarne krize, spravimo v največjo nevarnost, kakor hitro ne odjenjamo z neopravičeno, stvarno napačno tirjatvijo, da je pri dohodkih iz poljedelstva običajno postaviti čisti katastralni prinos namesto pravega čistega dohodka!

Ugovor, da zahteva zakon natančno opisovanje poljskih pridelkov, zaužitih v lastnem gospodarstvu, spisavanje, za kmeta

gotovo mučno, črez vse težavno in sitno — tudi ne drži več. Uže pa prvotnem vladnem načrtu se tega ni bilo bati, in sicer iz prav praktičnih fiskaličnih razlogov ne. Istina je, da je „fiscus“ zelo grabežljiv, ali vendar le tam, kjer more kaj ugrabiti. Najboljše poroštvo proti njegovemu nasilstvu je, da se tako naga-jivo preiskavanje pri kmetskih gospodarstvih mu nikakor ne bi izplačalo. Dela bi pač imel črez vse pretege, komisije bi stale jako dosti, a ker bi ves učinek pri taki individualni ocenitvi le v tem mogel obstati, da se ta ali oni davkoplačevalec naj-nižjih plačilnih vrst višje obdači za par krajcarjev, jasno je kakor beli dan, da bi tako postopanje provzročalo več troškov nego dohodkov ter da bi „fiscus“ delal v lastno izgubo. Kaj tacega pa nobena finančna uprava ne bi mogla mirno gledati! Fino je pa odsekova večina sklenila pri §-u 238., da so vse osebe, ka-terih čisti dohodek 1000 gld. ne prekorači, praviloma opro-ščene davčne izpovedbe. Vsled tega jih bodo ocenjali sumarično, one slučaje izvzemši, kjer davčno oblastvo ali pred-sednik priredbeni komisiji radi posebnih razlogov zahteva indivi-dualno cenitev. Iz tega je pač razvideti, da so baš davčni interesi kmetskega stanu in poljedelstva sploh dovelj zavarovani vsaj pri novem dohodninskem davku.

Tú prekinemo svojo razpravo. Med tem, da izhaja naš spis v predalih „Pravnikovih“, vršila se je znamenita izpremema v vrhovnem vodstvu avstrijske finančne uprave. Dr. Steinbach, duševni oče nove davčne reforme, odstopil je, zapustivši svojemu nasledniku nalogo, pričeto delo spraviti pod varno streho. Novi finančni minister, Ern. pl. Plener je kot poslanec in člen davčnega odseka pač igral jako podredjeno ulogo, komaj da se je udeležil debate, znamenitih nasvetov nismo dosihmal bili čuli iz njegovih ust. Jako dvojimo, da bode kot minister kos svojemu darovitemu predniku, kateri je uprav mojsterski razpolagal s celim ogromnim gradivom, debato vodil, vsak trenutek informo-val, pojasnjeval, čestokrat nasprotnika prepričal. Naravnost re-čemo: Steinbachov odstop vidi se nam nevaren prejudic za njegovo zapuščino.

Fr. Šuklje.

Pravo- in državoslovna predavanja v Ljubljani.

Spisal Peter pl. Radics.

(Konec.)

„Novice“ mogle so uže v svojem listu z dne 17. januarija 1849. l. poročati svojim čitateljem o daljnjih korakih v razvoj našega šolstva in posebno tudi o imenovanji Mažgonovem. Poročilo slove:

„Novičar iz Ljubljane: Minister je dovolil v Ljubljani šolo kmetijstva v slovenskim jeziku, učenika sta g. Orel in g. Dežman; tudi je dovoljena šola deržavljanskiga pravdoznanstva (Civilrecht) v slovenskim jeziku; učenik je g. Mažgon, vsak dan pričakujemo dovolitve slovenskiga uka iz kaznovavnih postav (Criminalrecht).“

Takrat v Ljubljani obstoječe „slovensko društvo“ zabeležilo je pa v svojih obravnavah v sejah meseca januarija 1849. leta dotedanje poskuse, da bi se ustanovila v Ljubljani slovenska pravna akademija, tako-le:

„Razglas visokega deželnega predsedstva z dne 6. januarija 1849, števil. 42., s katerim se je naznanilo slovenskemu društvu vsled njegovega poročila z dne 27. oktobra preth. l. (1848), da je naročilo visoko c. kr. naučno ministerstvo z ukazom z dne 8. decembra 1848, št. 7478 izvanredna, brezplačna predavanja o avstrijskem deržavljanskem pravu v slovenskem jeziku v Ljubljani gospodu Antonu Mažgonu, kriminalnemu aktuvarju, odredbe o predavanjih o avstrijskem kriminalnem pravu pa da bodo sledile, vzel se je z veseljem v vednost in sklenilo se je: ko se bode tudi imenoval gospod docent za kriminalno pravo, naprositi visoko deželno predsedstvo, naj se objavijo ministerski ukazi.“¹⁾

Dne 9. marcija 1849. l. objavil je takrat v Ljubljani izhajajoči časnik „Slovenija“²⁾ sledeče naznanilo c. kr. kriminalnega aktuvarja Antona Mažgona:

Oznanilo. Visoko c. kr. ministerstvo javniga uka je z ukazom 8. Grudna p. l. Nr. 7478 javno memoredno razlaganje avstrijansko-deržavljanske pravde v slovenskim jeziku meni izročilo.

¹⁾ Laibacher Zeitung, št. 18. iz l. 1849. (z dne 10. februvarija).

²⁾ List 20. (z dne 9. sušca) p. 79.

Ker sim tedaj sklenil to razlaganje 10 dan tekočiga mesca ob osmih zjutraj v sobi slovenskiga društva začeti inu potlej vsak dan zvonaj nedelj inu praznikov od 8—9 zjutraj ino od 3—4 popoldne nadaljevati, povabim tiste gospode, kateri želijo taisto, ko redni poslušavci obiskovati, se popred pri meni v stanovališu pred Šolami — Nr. 295 oglasiti.

V Ljubljani, 2. dan Sušca 1849.

Anton Mažgon,
c. kr. krim. Aktuar

Le-ta predavanja pričela so res dne 20. marcija 1849. l., kajti „Novice“ z dne 21. marcija 1849. l. poročajo doslovno:

„Novičar iz Ljubljane: Včeraj je pričel gosp. A. Mažgon postavne bukve pravdoslavcam v slovenskim jeziku v bravnici slov. društva razlagati, in jih bo zaporedoma vsaki dan po 2 uri razlagal.“

In uže malo tednov pozneje, dne 9. maja 1849. l., razveselile so „Novice“ svoje čitatelje s poročilom, da je naučno ministerstvo „v veselje vsih rodoljubov“ imenovalo profesorjem kriminalnega prava v Ljubljani dra. Lehmann¹⁾ in da bode le-ta pričel z javnimi predavanji prihodnji mesec junij.²⁾

Dne 15. maja 1849. l. objavil je pa uradni list „Laibacher Zeitung“,³⁾ kot uvodni članek z naslovom: „Politische Nachrichten. Herzogthum Krain“ naslednji razglas c. kr. licejalnega rektorata v Ljubljani z dne 12. maja 1849. l., s katerim se oficijelno spričuje, da so se ustanovila v Ljubljani slovenska predavanja o državljskem in kriminalnem pravu.

Razglas slove:

„Das h. k. k. Unterrichts-Ministerium hat mit h. Erlasse vom 8. December 1848, Z. 7478 die ausserordentlichen Vorlesungen über das oest. Criminalrecht in krainischer Sprache dem Conceptpraktikanten der k. k. Hof u. n. ö. u. Aushilfsreferenten der k. k. illyr. Kammerprocuratur Dr. Ernest Edlen von Lehmann zu übertragen befunden.“

Nachdem in gleicher Weise die Vorlesungen des k. k. Stadt- und Landrechtsaktuars Anton Mažgon bereits begonnen haben u. für die Abhaltung beider öffentlichen Vorlesungen in dem k. k. Lyceal-

¹⁾ Še le pred kratkim v Ljubljani umrli dr. Ernest pl. Lehmann, c. kr. višjega deželnega sodišča svetnik v p.

²⁾ Novice, l. 1849. list 19. p. 80.; list 20. p. 84.

³⁾ L. 1849. št. 58.

gebäude mittlerweile die geeigneten Vorkehrungen getroffen worden sind, so wird hiemit von Seite des k. k. Lycealrectorates bekannt gemacht, dass nunmehr auch die Vorlesungen über das Criminalrecht mit 1. Juni l. J. beginnen werden, daher diejenigen, welche an diesen Vorlesungen in dem laufenden Schuljahre als ordentliche Hörer Theil zu nehmen gesonnen sind, hiemit eingeladen werden, sich zur diessfälligen ordentlichen Aufnahme bis zum 25. d. M. bei dem gef. Lycealrectorate zu melden u. daselbst das übliche Nationale zu überreichen.“

Kakor se je bilo določilo, pričela so se predavanja g. dr. pl. Lehmann dne 1. junija 1849. l.

„Slovenija“ porabila je pričetek teh predavanj, da je povedala svoje mnenje o tej ustanovitvi.

Dne 1. junija 1849. l. piše tako-le:

„Danes smo zopet par lepih, spominja vrednih ur užili, v katerih je domorodna Vila krasen god rodolubja obhajala — gosp. dr. žl. Lehmann je svoj uk državljanske strahovavne pravde v slovenskim jeziku v licealnim poslopju pričel, in naš ljubljene, slavni gosp. Mažgon se je s svojim ukam civilnih državljanskih postav tudi v licealno poslopje preselil. Kdor ve, kako je popotniku, ki ga je dolgo dolgo žareče solnce ptujiga neba palilo, in ki po dolgim hrepenenju v blagi senčici domače lipe na enkrat bistri vir žlahtne vodice vgleda, ktere se napiti sme; kdor ve, kako je sinu, ki ga je nemila osoda od drage mamice ločila, in po dolgim ločenju jo v prerojeni podobi zopet dobi in ljubljeno podobno objeti sme: bo čutil, kako je bilo nam pri sercu pred dvema mescema, ko je slavni g. Mažgon svoj uk v slovenskim jeziku pričel, bo čutil, kako je bilo nam danes pri sercu, ko smo iskreniga gosp. dr. Lehmanna pervikrat zaslišali. Kakor svoje dni gosp. Mažgon nas je danes g. Lehmann s krepko, lepo okinčano in priserčno besedo pozdravil. Enoglasno „Slava“ mu je nasprot donelo. Prav v očeh se mu je lahko bralo, kako živo to tudi v sercu občuti, kar nam z ustmi prijazno pripoveduje, in naše serca so bile že pri prvih besedah njegove. O kako je vender lepo, kako neizrekljivo sladko je resni uk življenja v milim materinskem jeziku poslušati! Slava, slava Vama, draga rodomila, ki sta prve iskre iz domačiga kremena izkresala, slava Vam — pri veliki sodbi slavjanske zgodovine ne bosta na levi stala, Vajne imena bliše v veličanskim zvezdosvitu na nebu slavjanske prihodnosti. — Kar nas je posebno še v sercu razveselilo, je bilo, da

nas je vse časti vredni licealni vodja g. korar Pavšek, ki je gosp. Lehmann v peljal, z milo slovensko besedo nagovoril. Od detinstva znani glasovi, enkrat zaslišani, si serca silama pridobjo in ginjeni smo verliga sivčika gledali in poslušali. Sreberni las mu čelo kriva, al serce je mlado in mamici vdano, Bog ga živi! ¹⁾

J.

„Slovenija“ ²⁾ in „Laibacher Zeitung“ ³⁾ priobčili sta doslovno „začetni govor“ gosp. pl. Lehmann, kateri je svojo razlago o pomenu, koristi in osnovi njegovih predavanj pričel „z jednakim in nedotakljivim pravom, izobraževati narodnost in jezik, katero jamči ustava.“

Vendar veselje rodoljubov, da se predava v Ljubljani pravoslovje, ni dolgo trajalo.

Smrt profesorja Mažgona povzročila je prvo praznoto v leksijskem katalogu, ki itak ni bil obsežen.

„Laibacher Zeitung“ z dne 28. avgusta 1849. l. ⁴⁾, katera je poročala njegovo smrt, piše jako častno tako-le:

„Am 25 August ward Hr. Anton Mažgon Criminalaktuar beim hiesigen Stadt- und Landrechte begraben, ein Mann von gediegenen Kenntnissen und seiner Nation mit einer Liebe zugethan, die man selten antrifft. Ungeachtet seiner anstrengenden Berufsgeschäfte, die den grössten Theil seiner Zeit in Anspruch genommen, hat er doch aus liebender Selbstaufopferung bei allen Arbeiten, welche unsere nationale Entwicklung bezwecken, einen wirksamen, ja hervorragenden Antheil genommen. Er war bei der Uebersetzungscommission der Gesetzbücher in das Slovenische, Referent bei der Uebersetzung des bürgerl. Gesetzbuches und hat dieses auch am hiesigen Lyceum vorgetragen, wozu er sich in der Regel nur bei seinen nächtlichen Studien vorbereiten konnte. Diese ausserordentliche Thätigkeit erregte die Aufmerksamkeit des Ministeriums, H. Mažgon wurde durch ein sehr schmeichelhaftes und ihn ehrendes Dekret des früheren Justizministers Bach eingeladen, sich bei der von diesem einberufenen Commission zur Feststellung einer juridisch-slavischen Terminologie zu betheiligen, allein das Dekret, das ihm Gelegenheit geben sollte, für die Sache, welcher

¹⁾ Št. 45.

²⁾ Št. 46.

³⁾ Št. 70. in št. 71.

⁴⁾ Št. 103.

er mit edler Ergebung zugethan war, noch mehr zu leisten, als ihm bisher möglich gewesen, traf ihn schon in einem Zustande, der für sein Leben fast gar keine Hoffnung übrig liess.“

Jeden mesec pred Mažgonovo smrtjo stavil je dr. Bleiweis v Ljubljanskem občinskem svetu „z ozirom na bodočo organizacijo političnih in sodnih oblastev“, katera je pretila, da bode velike nevarnosti za gmotne razmere mesta Ljubljanskega, ker so se prestavila oblastva izven Ljubljane, tri predloge: da bi zavaroval potom peticij bodočnost Ljubljane. Tretja točka teh predlogov glasi se:

„Ker se bode po principu ravnopravnosti za slovenske kronovine ustanovilo vseučilišče, osnuje naj se v Ljubljani, ker bi se s tem mestu Ljubljanskemu naklonil velik dobiček in bi se na ta način povrnilo, kar se izgubi po odhodu uradnikov. Vseučilišče ustanovilo se bode po izrecni obljubi ministerstva na državne troške, vsled česar deželi ne bode trpeti posebnih žrtev. Z vseučiliščem združena bodi tudi ustanovitev realke.“

Magistratni predstojnik Guttman obvestil je takoj (dne 26. julija) vse občinske svetnike o tem predlogu kot „nujnem, važnem in posebne pozornosti vrednem.“

Sklenilo se je na to, da se o tem sestavi prošnja do presvetlega cesarja, katera se je res odposlala na Dunaj dne 16. septembra 1849. l.

Prošnja rešila se je dne 11. oktobra 1849. l. z ukazom c. kr. naučnega ministerstva, kateri se je naznanil mestnemu magistratu Ljubljanskemu po c. kr. deželnem predsedstvu z dopisom z dne 19. oktobra 1849, št. 2380. P. S tem dopisom vabi se mestna občina Ljubljanska, „naj predloži podroben načrt o realki, katera naj se osnuje, ter naj dokaže sredstva, katera so ali uže na razpolago, ali katera bode mestna občina še le odločila v ta namen, ker je visoko ministerstvo pripravljeno to željo mestne občine podpirati, kar najbolje more. Vprašanje pa, ali naj se ustanovi v Ljubljani vseučilišče, pretresovati mora se glasom navedenega ukaza visokega naučnega ministerstva še dalje, ker ga ni mogoče rešiti v naglici radi troškov, katere povzročuje ustanovitev vseučilišča, ker ni mogoče neomejeno pomnožiti število vseučilišč in ker je vsled tega težko, ozirati se nepristranski na vsestranske želje.“

V takih razmerah ni bilo več misliti na to, da bi se dalje razvijala pravoslovna akademija v Ljubljani. Ker se po smrti Mažgonovi tudi ni več mislilo na to, kdo bode nadaljeval njegova predavanja, in se namestnika niti ni iskalo, prenehala so kmalu tudi predavanja dra. pl. Lehmanna. Z januarjem 1850. l. preložila se je stolica državljanskega zakonika v slovenskem jeziku na vseučilišče v Gradcu in sicer naročilo je ta predavanja ministerstvo dru. J. Krajncu. Ta ministerski ukaz poročala je „Laibacher Zeitung“ z dne 9. januarja 1850. l.¹⁾ ter dostavila, da se je dovolilo za ta predavanja 9 ur na teden in, ako bode treba, še več.

* * *

V najnovejšem času predlagal je zopet deželni poslanec g. Luka Svetec, naj se osnuje v Ljubljani slovenska pravna akademija. Naslanja se na ta predlog predaval je g. dr. J. Kavčič v „Pravniku“ dne 10. decembra 1890. l. izvrstno sestavljeno razpravo, katera je natisnjena v VII. letniku „Slovenskega Pravnika“ (str. 353. in nasl.).

¹⁾ Št. 7.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

- a) Lastninsko tožbo naperiti se sme tudi, če je le nevarnost, da bode nastal radi lastnine prepir.**

S tožbo de pr. 16. marcija 1892, št. 5532 zahteval je Ivan K., da se razsodi: Toženec Ivan L. dolžan je pripoznati lastninsko pravico Ivana K. glede glasom vložilne pobotnice c. kr. deželnega plačilnega urada v Lj. od Ivana L. povodom zakupa mitnice v Šm. za čas od 1. januarja 1890. l. do konca meseca decembra 1892. l. kot vadij založenih 5 obligacij z dne 1. avgusta 1868. l. po 100 gld. skupaj 500 gld. s 12 kuponi in taloni ter dovoliti, da sme te obligacije po preteku zakupne dobe koncem meseca decembra 1892. l. c. kr. deželni plačilni urad izročiti proti vrnitvi vložilne pobotnice v roke Ivana K. — Tožbeni zahtevi ugovarjal je toženec Ivan L.,

da lastninske pravice Ivana K. do teh obligacij nikdar ni zanikal, sicer pa da »*actio nondum nata est*«, ker deželni plačilni urad teh obligacij pred 1. januarijem 1893. l. niti ne sme izročiti.

Mestno del. okrajno sodišče v Lj. ugodilo je tožbenemu zahtevku iz le-teh razlogov:

Vsled priznanja toženčevega dokazano je (§ 107. o. s. r.), da sta se pogodila tožitelj Ivan K. in toženec Ivan L. tako, da se bode toženec udeležil za tožitelja dražbe, s katero se je dala mitnica v Šm. v zakup, a na svoje ime, kar je tudi storil, postal zakupnik omenjene mitnice ter založil pri c. kr. deželnem plačilnem uradu v Lj. pet obligacij z dne 1. avgusta 1868. l. po 100 gld. s kuponi in taloni, skupaj 500 gld. kot kavcijo. Toženec priznal je tudi, da mu je dal tožitelj te obligacije, katere so lastnina tožitelja Ivana K. in da je mora dobiti tožitelj nazaj po preteku zakupne dobe, ki traja do 31. decembra 1892. l. Jediní ugovor toženčev proti tožbi je, »*actio nondum nata est*«. Ta ugovor pa ni utemeljen. Tožitelj zahteva namreč s tožbo, da pripozna toženec njegovo lastnino gledé omenjenih obligacij in da dovoli, da teh obligacij ne izroči c. kr. deželni plačilni urad po preteku zakupne dobe vlagatelju, ampak lastniku Ivanu K. Tožba ima torej značaj takozvane »*actio praeiudicialis*«, ker ne zahteva, da mora toženec dovoliti takojšnjo izročitev obligacij, marveč le po preteku zakupne dobe. Tožitelj hoče torej le, da se ugotovi faktično pravno razmerje med njim in tožencem. Ne vpraša se torej, je li »*actio nata*«, ker to je gotovo, kakor se je omenilo. Vpraša se le, je li imel tožitelj dovolj pravnega interesa in povoda za svojo prejudicijalno tožbo. O tem se pa ne more dvomiti. Tožitelj ima sicer v rokah vložilno pobotnico, ker se pa glasi na ime Ivana L., je za tožitelja dotlej brez pomena, dokler se ne more izkazati kot vlagateljev pravni univerzalni oziroma singularni naslednik. To sledi iz pristavka na omenjeni pobotnici. Da se mu izroče obligacije, potrebuje Ivan K. formalne legitimacije. V enem pismu žuga pa Ivan L. tožitelju, da obligacij nikdar ne bode vzdignil, v drugem zahteva odpravek v znesku 1000 gld. in le proti plačilu tega zneska dal bode »*pooblastilo*« Ivanu K., v tretjem pismu trdi Ivan L. celo, da bode dal mitnico in pooblastilo tretji osebi, ki bode rada dala omenjeni znesek, ako mu te svote ne plača tožitelj. Ker vkljub temu ni dosegel ničesar, zahteval je Ivan L. slednjič pismeno za izročitev »*pooblastila*« vsaj

nekaj.« To dokazano je po lastnoročnih pismih Ivana L., katerih istinitost ni prerekal (§ 114. o. s. r.) Iz teh pisem razvidi se, da je Ivan L., ki je veljal napram finančni oblasti kot zakupnik mitnice v Šm., poznal težavno in neugodno stališče Ivana K. ter si je skušal izkoristiti. Ivan K. imel je torej dovolj povoda, bati se, da bi dal Ivan L. tretji osebi formalno legitimacijo, torej povoda dovolj, ugotoviti s tožbo faktično razmerje. Ker ima c. kr. plačilni urad omenjene obligacije v shrambi le za Ivana L., smatrati je le-ta posestnikom obligacij, ki je mora izročiti Ivanu K. oziroma omogočiti njih izročitev. Podani so torej pogoji lastninske tožbe v smislu §-a 369. obč. drž. zak. Ker je pa toženec v pravdi propadel, povrniti mora tudi sodne troške.

Toženčevo apelacijo zavrglo je višje deželno sodišče v Gr. z razsodbo z dne 19. aprila 1893, št. 3878 ter potrdilo prvosodno razsodbo.

Razlogi:

Prvosodno razsodbo potrdi se bistveno iz stvarnih in zakonom primernih razlogov prvega sodišča. Pravica naperiti tožbo ni po nobeni zakoniti določbi navezana na to, da se je pravica v resnici uže kršila. Ako dokaže tožitelj svoj pravni interes na tem, da se njegovo pravno razmerje, o katerem je mogoče, da se prične pravda, napram nasprotniku uže sedaj določi, tedaj je upravičen zahtevati, da se izda tako razsodbo. Da je pa res nevarnost, da nastane v tožiteljevem pravnem razmerju napram tožencu prepir, se pač ne more dvomiti oziraje se na toženčeva pisma. Napačno je torej, da bi moral tožitelj še le čakati, da se njegova pravica prekrši po tožencu in da bi ga mogel še le potem tožiti, nasprotno se mu ne more vzeti pravice, da zahteva, naj se to razmerje z razsodbo ustanovi uže, ko preti pravda. Ker je toženec propadel v glavni zadevi in ker ni dvomiti o pravnem obstanku tožbenega razloga, opravičena je pa tudi prvosodna razsodba glede troškov.

Najvišje sodišče zavrglo je z razsodbo z dne 26. septembra 1893, št. 9963 razsodbi nižjih instanc, ker ni pogojev dv. dekreta z dne 15. februarja 1833, št. 2593. z. j. z., vsled kojih bi se smelo premeniti enakoglasno razsodbi nižjih instanc. Nasprotno sta ti razsodbi utemeljeni in posebno upravičeni v tem, da mora toženec povrniti tožitelju troške. Toženec zanikal je namreč, akoravno je takoj v odgovoru priznal lastnino tožiteljevo do obligacij,

dopustnost tožbene zahteve in v pravdi posebno zanikal, da je tožitelj dokazal svojo lastnino do obligacij, ter tako tožitelja silil, da je obširno utemeljeval svojo zahtevo.

b) K razlagi §-a 126. o. s. r.

V redni ustni pravdi M. H. proti A. P. radi pripoznanja dedinske pravice, ki se razpravlja pri okrajnem sodišči v Šm., zahteval je toženec pri naroku dne 19. novembra 1892. l. rekognoskovanje izvirnikov tožbenih prilog. Ker se nahajajo nekateri teh izvirnikov pri sodišči v V., naprosilo se je le-to sodišče z dopisom z dne 26. januarija 1893, šte. 562 od pravnega sodišča v Šm., naj se določi le-tam narok v svrhu omenjenega rekognoskovanja, zapisnik o rekognoskovanji naj se pa dopošlje pravnemu sodišču. Rešujé ta dopis, odredilo je sodišče v V. narok za rekognoskovanje listin na dan 22. avgusta 1893. l. Pred vršitvijo naroka vložil je toženec pri naprošenem sodišči izjavo, de pr. 15. avgusta 1893, št. 2474, s kojo proglašá v svrho, da si prihrani troške, ki so združeni z drago vožnjo k naprošenemu sodišču in da vendar prisili tožitelja k inrotulovanju originalov, — vse odnosne izvirnike kot po vnanji obliki sumne; združuje hkrati prošnjo, naj se opusti na dan 22. avgusta 1893. l. določeno rekognoskovanje ter naj se o vsem tem obvesti tožitelj. Sodišče v V. rešilo je to izjavo oziroma prošnjo ugodno — izreklo je z odlokom z dne 15. avgusta 1893, št. 2475, da se opusti na dan 22. avgusta 1893. l. določeni narok za rekognoskovanje ter da se daje toženčeva izjava, s kojo se proglašajo listine, ki bi bile predmet rekognoskovanja, kot po vnanji obliki sumne, tožitelju na vednost.

Vsled tožiteljevega rekurza razveljavilo je višje deželno sodišče v Gradci z odločbo z dne 7. septembra 1893, št. 8864 ta odlok in naložilo okrajnemu sodišču v V., naj določi nov narok v svrho rekognoskovanja, uvažujé, da je zahteval toženec glasom dopisa okrajnega sodišča v Šm. z dne 26. januarija 1893, št. 562 pri razpravnem naroku dne 19. novembra 1892. l. sodnijsko rekognoskovanje izvirnikov tožbenih prilog, vsled česar je določilo naprošeno sodišče v V. z odlokom z dne 5. avgusta 1893, št. 2377 v smislu §-a 126. o. s. r. narok na dan 22. avgusta 1893. l., kateri odlok je postal pravomočen; — uvažujé, da nima v toženčevi

vlogi de pr. 15. avgusta 1893, št. 2474 objavljeno proglašenje listin kot sumnih brez navedeb specijelnih pomislekov nobenega procesualnega pomena, še manj more pa imeti od toženca zaželeni uspeh, da bi namreč primoral tožitelja k inrotulovanju prilog v izvirnikih, ker ima glasom končnega odstavka §-a 129. o. s. r. celo okolščina, da se ni predložil izvirnik, le to posledico, da se smatra »pomislek«, to je gotovi pomislek, ki je bil naveden, — kot istinit; — uvažujé, da vzdržuje toženec zahtevo, da se svoječasno inrotulujejo izvirniki prilog, za kar se poganja s svojim zahtevkom rekognoskovanja, izrecno tudi v svoji vlogi de pr. 15. avgusta 1893, št. 2474, čemur se pa preklic rekognoscijskega naroka kar naravnost protivi — in končno uvažujé, da voli toženec lahko, zglasili se pri rekognoscijskem naroku ali da izostane, podlegajoč s tem nasledkom, ki jih navaja § 126. o. s. r., ali pa končno, da prekliče svoj zahtevrek rekognoskovanja.

Toženčev revizijski rekurz zavrglo je najvišje sodišče z odločbo z dne 31. oktobra 1893, št. 12.198 potrdivši odločbo II. instance.

Razlogi:

Dasiravno se ne more glasom §-a 127. o. s. r. in dv. dekr. z dne 9. julija 1792 prisiliti sporni stranki, da bi utemljili proglašeno sumnost listine uže pri naroku določenem v svrhu rekognoskovanja, ker imajo to dolžnost stranke šele pri poznejših razpravah oz. v pravnih spisih — vsebuje vendar uže sam namen rekognoskovanja pomen, da se predložé listine, ki se rekognoskujejo, pri dotičnem naroku v vpogled. — Brezpomembna je torej v toženčevi vlogi de pr. 15. avgusta 1893, šte. 2475 proglašena izjava, ki niti ne trdi, da je vpogledal toženec izvirnike.

c) Kedaj se sme izvršilo ustaviti vsled prošnje izvršenca?

V pravni zadevi Janeza M. proti Antonu V. pto. 57 gld. 75 kr. dovolilo je okrajno sodišče v Radovljici z odlokom z dne 24. junija 1893, šte. 4450 izvršilno prodajo njegovih premočnin ter odredilo naroka na dan 21. julija in 4. avgusta t. l. Anton V. ponudi se v posebni prošnji, da položi pri sodišču povprečnino 90 gld. ter prosi, naj se ta povprečnina vsprejme v sodno shrambo, kot nova izvršilna masa M. c. V., naj se frustrirata navedena naroka

za izvršilno prodajo njegovih premičnin v smislu dovr. dek. z dne 22. junija 1846, št. 145. z. j. z. ter da se za zaslišanje strank, odnosno za likvidacijo tirjatev določi poseben narok. — Sodišče je tej prošnji z odlokom z dne 26. julija 1893, št. 5360 povsem ugodilo ter odredilo naprošeni narok na dan 11. septembra 1893. l.

Vsled rekurza Jan. M. je višje deželno sodišče Graško z odlokom z dne 16. avgusta 1893, šte. 8275 uvažujé, da se more v smislu dvor. dekr. z dne 22. junija 1836, št. 145. z. j. z. izvršilo ustaviti le takrat, če more izvršenec dokazati po javni listini poznejši dogodek, vsled katerega je ugasnila izvršilna pravica, uvažujé, da ne more zadostovati potrdilo založitve zneska 90 gld. uže radi tega, ker nadomestuje založitev plačilo le takrat, če se je vršila praviloma, uvažujé, da se to ne more po odlokih dognati, ter uvažujé, da nima pravega temelja naznanilo izvršenčevo, da položi v sodno shrambo svoto 90 gld. ter uprav tako tudi ne ustavljenje izvršilne prodaje — razveljavilo izpodbijani odlok, odbilo prošnjo izvršenčevo ter okrajnemu sodišču ukazalo, naj še jedenkrat odredi dva naroka za izvršilno prodajo. — Troški rekurza smatrali so se eksekutivnimi troški.

Revizijski rekurz se ni vložil.

Dr. B.

d) Kako se morajo vročevati razsodbe v inozemstvu bivajočim strankam.

Okrajno sodišče v Il. Bistrici obsodilo je z razsodbo z dne 5. oktobra 1883, št. 8041 Franceta V. na plačilo kupnine 60 gld. s pr. a le, ako ne priseže po tožitelju naložene mu glavne prisege. — Glasom relacije uradnega sluge z dne 8. decembra 1892, št. 10533 se pa razsodba tožencu ni mogla vročiti, ker je odšel na Hrvaško, torej v inozemstvo. — Sodišče ukazalo je na to z odlokom z dne 9. decembra 1892, št. 10333, naj se dotična razsodba nabije na sodno desko. Izvršitev tega naročila vzela se je pa na znanje z odlokom z dne 12. decembra 1892, št. 10423. Ko se je vrnil toženec, dovolila se je uže temeljem omenjene razsodbe rubežen proti njemu.

France V. vložil je proti navedenima odlokoma ničnostni rekurz, v katerem graja postopanje gledé nabijanja razsodbe kot nepostavno z ozirom na dvor. dekret z dne 16. februvarija 1792, št. 255. z. j. z. in § 391. o. s. r., ker bi se mu moral postaviti

«curator absentis» in bi se temu morala vročiti razsodba. Poudarjal je pa dalje, da je naznanil sub pr. 2. novembra 1892, št. 9040 v smislu §-a 387. o. s. r. sodišču Martina G. svojim pooblaščencom, in sicer kmalu po odhodu na Hrvaško.

Z odlokom z dne 21. junija 1893, št. 3941 ugodilo je višje dež. sodišče v G. rekurzu, razveljavilo izpodbijana odloka, ukazalo, da mora sodišče vročiti razsodbo v smislu določil sodnega reda, ter izreklo, da se bodo smatrali odmerjeni troški rekurza kot del troškov eventualne apelacije.

Razlogi:

Glasom poročila uradnega sluge odpotoval je toženec na Hrvaško pred vročitvijo razsodbe, ne da bi naznanil sodišču svojega tamošnjega bivališča. Torej se ni mogla vršiti vročitev razsodbe v smislu §-a 250. o. s. r. na lastne roke pritoževalca, ali pa njegovega pooblaščenca, ker se je sicer naznanil Martin G. sodišču kot toženčev pooblaščenec a v drugi zadevi, torej za povsem določeni slučaj, ter ga sodišče ni moglo smatrati tudi pooblaščencom za to drugo pravno stvar. — Sodišče je bilo torej zavezano vročiti tožencu razsodbo po predpisih dv. dek. z dne 5. februarija 1792, št. 255. z. j. z. in §-a 391. o. s. r. Prilepljenje na sodno desko ni bilo pravilno, ker se sme uporabljati določitev §-a 287. o. s. r. le tedaj, če ni izrecno ukazano, da se mora vršiti vročitev na lastne roke dotične stranke. — Torej se je moralo ugoditi ničnostnemu rekurzu.

Uvažujé, da je toženec naznanil sodišču po vlogi de praes. 2. novembra 1892, št. 9040 svoj odhod na Hrvaško ter pooblastitev Martina G.; uvažujé, da se more posneti iz zadnjega stavka te prošnje, da ta pooblastitev ni bila omejena le na izrecno tam navedeno pravno zadevo: uvažujé, da torej ni bilo povoda uporabljati določitve §-a 387. o. s. r. gledé nabijanja sodnih odločeb je zavrnilo najvišje sodišče tožiteljev revizijski rezurz ter potrdilo višjesodno odločbo.¹⁾ Dr. S.

¹⁾ Datum in številka te odločbe, ki se je vročila z dekretom graškega višjega deželnega sodišča z dne 13. septembra 1893, št. 9088 se nista navedla. — Samo ob sebi je umevno, da se je ugodilo tudi rekurzu vloženemu proti rubežnemu odloku. Toženec je potem naloženo mu prisego nastopil.

e) **Kedaj je utemeljen ugovor iz §-a 1335. obč. drž. zak.?**

(Konec.)

Proti tej razsodbi vložil je toženec izvenredno revizijsko pritožbo ter poudarjal:

Višjesodna razsodba konstatuje po lastni računski operaciji, da je znašal dne 1. januarija 1887. l. dolg na glavnica, obrestih in obrestnih obrestih 6333 gld. 06 kr., — ter prizna, da se je gledé najstarejših glavnica pod št. 1. v znesku 964 gld. ter pod št. 2. v znesku 300 gld. dosegel na obrestih oz. obrestnih obrestih »alterum tantum«, da je torej gledé njih prenehal dalji tek obrestij. S tem je torej načelno priznано, da s 1. januarijem 1887. l. tožitelj ni smel več zahtevati nego 6333 gld. 06 kr., ako ni hotel kršiti določbe §-a 1335. obč. drž. zak., — kar potrjuje višjesodna razsodba sama tudi izrecno, rekoč, da bi obračun z dne 1. januarija l. 1887. nasprotoval določbi §-a 1335. obč. drž. zak., če bi si dal tožitelj obljubiti višjo svoto kakor 6333 gld. 06 kr. Višja instancija se torej strinja načelno z mnenjem, da se po novaciji, — ki jo naravno vsebuje vsak obračun, — ni moči izogniti §-u 1335. obč. drž. zak., da je marveč vsaka novacija, v kolikor nasprotuje navedeni določbi, — pravno brezvplivna. Vendar pa višjesodna razsodba ni dosledna, ostavila je ravnokar pripoznano načelo in ž njim tudi pot, ki si jo je bila sama pokazala s tem načelom. Kar je bilo pravo 1. januarija l. 1887., to bi moralo tudi veljati 1. januarija 1892. l.; ako po obračunih ni smeti kršiti določbe §-a 1335. obč. drž. z., veljati mora to načelo ne samo za obračune pred 1. januarijem 1887. l., ampak tudi za poznejše obračune. Če se tudi z obračunom z dne 1. januarija 1887. l., katerega dne se je nastavljal dolg s 6000 gld., ni kršila določba §-a 1335. obč. drž. zak., vendar ni dovoljeno pozneje kršiti jo in opravičevati to s sklicevanjem na prejšnji obračun. Ako se primerjajo računski podatki višjesodne razsodbe, nanašajoče se na 1. januarij 1887. l., s podatki prve razsodbe, vidi se, da je dolg na obrestih in obrestnih obrestih v času od 1. januarija 1887. l. do 1. januarija 1892. l. brez kršenja določbe §-a 1335. obč. drž. zak. mogel le v sledeči meri narasti:

k zap. št. 1. višjesodne razsodbe, pri koji je ugasnil tek obresti uže
pred 1. januarijem 1887. l., narasle so
obresti za 00 gld. 00 kr.

<i>k zap. št. 2.</i> iz istega razloga za	00 gld. 00 kr.
<i>k zap. št. 3.</i> od 534 gld. 44 kr. za	368 „ 56 „
s kojim zneskom se je dosegel »alterum tantum« 900 gld.	
<i>k zap. št. 4.</i> od 80 gld. 47 kr. na 175 gld. 48 kr.	
torej za	95 „ 01 „
<i>k zap. št. 5.</i> od 144 gld. 25 kr. na 396 gld. torej	
za	251 „ 75 „
<i>k zap. št. 6.</i> od 45 gld. 90 kr. na 234 gld. 10 kr.	
torej za	188 „ 20 „
torej skupaj le za	900 gld. 52 kr.
skupni dolg zvišal se je pa od	6333 „ 06 „
na svoto	7233 gld. 58 kr.

Več kot 7233 gld. 58 kr. dne 1. januarija 1892. l. veljavno ni znašal dolg, odnosno se več zahtevati ne more. Vsak večji znesek vseboval bi obresti od glavnice, ki se v smislu §-a 1335. obč. drž. zak. niso smele več obrestovati, ker tožitelj teka obrestij ni bil vzdržal po tožbi. Iz načela, ki ga izreka § 1335. obč. drž. zak., se dajo izvajati nastopne posledice: 1. ako je ugasnila pravica zahtevati obresti vsled določbe §-a 1335. obč. drž. zak., se tudi tedaj ne oživi več, če se prišteje zaostali »alterum tantum« k glavnici ali se zapiše kot posebna glavnica; 2. alterum tantum se nikoli ne more obrestovati, in sicer tudi tedaj ne, ako bi bila glavnica naložena na obrestne obresti; 3. ako se zaostale obresti prišteje jo k glavnici ali se kapitalizujejo, predno se je dosegel »alterum tantum«, se more od nove s prištetjem povišane glavnice, odnosno od stare in nove glavnice skupaj zahtevati le toliko obrestij, kolikor jih je za časa prištetja še manjkalo do dosežene glavnice, ako novi zaostanek na obrestih doseže ta primankljaj preneha tek obrestij; 4. če bi se upnik po doseženi dvojni glavnici odrekel deloma svoji tirjatvi na zaostalih obrestih, deloma jih pa prištel k prvotni glavnici ali si jih dal kot posebno glavnico zapisati, se more od nove s prištetjem povišane glavnice, oziroma od stare in nove glavnice skupaj le toliko obrestij zahtevati, kolikor znaša delna svota zaostalih obrestij, koji se je bil prej odrekel. Doseže li novi zaostanek ta delež, potem preneha daljnji tek obrestij do trenutka tožbe. Vsaka stipulacija, ki presega meje navedene pod 1-4, smatrati se mora neveljavno, ker krši

določbo §-a 1335. obč. drž. zak. Ta določba ima namen odstraniti nevarnost, ki preti gospodarstvu posameznega državljana in cele države iz tega, da zaostale obresti narastejo tako ogromno, da tirajo dolžnika v gmotno pogubo. Zato zahteva zakon izrecno in kategorično za nadaljevanje obrestovanje sodniški opomin, to je tožbo; s tem, da določa, da preneha in ugasne vsaka pravica do obrestovanja preko prvotnega glavničnega zneska, hoče kot »*jus cogens*« izreči načelo, da dolžnika, ki se nahaja gledé plačila obrestij v zamudi, — pod nikakošnimi pogoji ne more zadeti višje plačilo nego dvojna glavnica, dokler ga upnik ne toži. Kdor misli, da to načelo samo tedaj velja, dokler se zaostanek na obrestih ne prišteje k glavnici, ali ne kapitalizuje posebej, odreka navedeni določbi do cela praktično vrednost, kajti iz ekonomičnega stališča potem dolžnik ni prav nič na boljem, če se določba tako tesno razlaga, kakor brez te določbe. Nevarnost, ki jo hoče zakon odvracati, ostane pri tej interpretaciji §-a 1335. obč. drž. zak. ravno tako aktuvelna, kakor če bi te določbe ne bilo. Upniku se pa ne godi nikakoršna krivica, ako se interpretuje ta določba v tem smislu, ker ima pravico tožiti in s tem povzročiti, da teko zopet obresti. Namen §-a 1335. obč. drž. zak. ne trpi, če se ga hoče praktično izvesti, nikakoršne dispozicije strank, vsled koje bi se njegova uporaba izključila in zato bila bi tudi vsaka taka dispozicija neveljavna, ker je »*contra jus cogens, contra legem*«. Izključena je tudi veljavna novacija, kajti vsaka novacija zahteva veljavno prvotno obligacijo, ker je njen jedini smoter nadomeščati prvotno obvezo. Razumne se torej, da tudi novacija zaostalih obrestij, v kolikor presegajo glavnico, ne more biti veljavna, ker gledé tega presežka vsled §-a 1335. obč. drž. zak. ne obstoji veljavna obveza, in torej novaciji nedostaje veljavne prvotne obligacije. To mora veljati vsekako tudi tedaj, če se obresti in obrestne obresti, kakor v predležečem slučaju sukcesivno zapišejo kot posebne glavnice. Tu se novacije, s kojimi se je prekoračila svota prvotne glavnice, ne morejo smatrati pravovplivnimi. Povsem drugo bi bilo, ako bi se bile res plačevale obresti, in bi se potem plačani zneski prejeli zopet kot posojila; to bi bilo povsem novo pravno opravilo, ki ni v nikakoršni zvezi s prejšnjimi posojili; tak dolg bi ne bil stvar dolžnikove zamude in bi zato ne spadal pod § 1335. obč. drž. zak. V tem tiči bistveni razloček mej takim opraviлом in novacijo. Da je določbo §-a 1335. obč. d. z. raz-

lagati »latissime«, vidi se posebno tedaj, ako se seže na rimsko pravo, iz kojega je očitvidno vsprejeta ta naredba. V tem pogledu sklicevati se je na sledeče vire: l. 27, § 1. Cod. h. t. 4, 32. — l. 26. princ. Dig. de cond. indeb. 12, 6 — l. 18, Cod. h. t. 4, 32, — sosebo pa na l. 26, § 1. Dig. de cond. indeb. 12, 6: »Supra duplum autem usurae et usurarum usurae nec in stipulatum deduci nec exigi possunt, solutae repetuntur, quemodmodum futurarum usurarum usurae«, ter na l. 29, Dig. h. t. 22, 1: Marcianus libro 14 institutionum: »Placuit, sive supra statutum modum quis usuras stipulatus fuerit, sive usurarum usuras: quod illicite adjectum est, pro non adjecto haberi et licitas peti posse.« — Izključena je torej po teh virih katerakoli si bodi stipulacija, po kateri bi se naj dolžnik zavezal plačati več nego zakonito dopuščeni »duplum«; obrestne pogodbe, ki nasprotujejo prepovedi, da se »ultra alberum tantum« obresti ne smejo zahtevati, bile bi naravnost neveljavne in nične. Ni torej dvojbe, da tudi določbe §-a 1335. obč. drž. zak. ki temelji na tej rimskopravni podlogi, odreka veljavnost kateremu koli si bodi pravnemu opraviilu, s kojim bi se, bodisi posredno, bodisi neposredno brezuspešila praktično ta naredba.

Izvenredno revizijsko pritožbo zavrnilo je najvišje sodišče in potrdilo soglasni razsodbi spodnjih instancij z odločbo z dne 17. majnika 1893, št. 5771.

Razlogi:

Izvenredna revizija morala se je zavrniti radi nedostatka pogojev dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z. Ničnosti v razsodbi ni najti; s tem, da se je ugodilo tožbi, pa se tudi ne godi tožencu nikakoršna očitvidna krivica. Toženec izkoriščal je leta in leta zaupanje tožiteljevo. Obresti ni plačal nikoli, pač pa je večkrat s tožiteljem obračunil in pripoznal svoj dolg ter privolil v kapitalizovanje obrestij. Od skupne sedaj dolžne svote 7825 gld. 35 kr. zavarovala sta se delna zneska 6000 gld. in 1200 gld. dosihmal zastavnopravno. Napačno je torej povsem, če se trdi, da je tožitelj — kakor ima v mislih § 1335. obč. drž. zak., — dopustil, da so zastale obresti dosegle glavnico. Iz postopanja pri večkratnih obračunih se da naravnost sklepati na nasprotno namero tožiteljevo. Stranki prištevali sta obresti glavnici, oziroma jih zapisovali kot

nove glavnice. Potom dogovora, ki ga zakon ne zabranjuje, izgubil je dolg na obrestih svojo prvotno naravo, postal je dolg na glavnici. O naraščanji zastalih obrestij ni moglo po teh transakcijah biti več govora. Toženec užival je veliko ugodnost, da mu ni bilo treba iskati denarja za plačevanje obrestij in zato se pač ne more pritoževati, da bi se mu godila krivica, še manj pa mu je dovoljeno odtegniti se sklicevaje se na določbo §a 1335. obč. drž. zak. izpolnitvi faktično obstoječe svoje dolžnosti. — Ugovor, da se ni odštela valuta, zavrgel se je v višjesodni razsodbi uže povsem upravičeno, ker mu nasprotujejo lastni računi toženčevi, oziroma lastni njegovi podatki, na kojih temelji račun višjega sodišča.

Dr. Ž.

Kazensko pravo.

„Reformatio in peius“ v obnovljenem postopku. — K §-om 359, in 410. k. p. r.

Antona Š. obsodilo je okrajno sodišče v R. dne 15. marcija t. l. zaradi prestopka tatvine, ker je vkradel dne 12. istega meseca par škornjev, vrednih 6 gld.. za 7 dni v zapor. Razsodba postala je pravokrepna in se izvršila.

Pozneje pa se je izvedelo, da je Anton Š. bržkone tudi dne 23. januarija t. l. v Ljubljani izvršil dve tatvini za 13 gld. in 11 gld. Ker bi ti tatvini privzemši uže sojeno poprej omenjeno tatvino ustanavljali hudodelstveno kvalifikacijo po §-u 173. k. z., predlagala se je pri deželnem sodišči v Ljubljani obnova postopka, katera se je tudi razveljavljajoč rozsodbo okrajnega sodišča v R. z dne 15. marcija t. l. dovolila. Anton Š. obtožil se je potem hudodelstva po §-ih 171. in 173. k. z. doprinešenega po napominanih treh tatvinah za 13 gld. 11 gld. in 6 gld. Z rozsodbo z dne 22. junija 1893, št. 6274 oprostilo ga pa je deželno sodišče ljubljansko obtožbe tatvin za 13 gld. in 11 gld. po smislu §a 259., št. 3. k. p. r., in ga le začetkom navedene tatvine škornjev vrednih 6 gld. spoznalo krivega ter mu uvažujé, da je okrajno sodišče v R. v svoji razsodbi neopravičeno uporabilo § 260. *lit. e)* k. z., upoštevajoč uže prestani 7dnevni zapor naložilo še nadaljnih 7 dni zopora.

Zoper to rozsodbo vložilo je državno pravdníštvo v prid obtoženčev pritožbo ničnosti opiraje jo na § 281, št. 11. k. p. r., ker

je razsodno sodišče zaradi uže pravokrepno obsojene tatvine obtožencu naložilo še nadaljnih 7 dnij zavora ter tako odmerjujoč kazen prekoračila svojo kaznilno oblast oziroma kršilo § 359. kaz. p. r. Utemeljevalo jo je nastopno: » . . . Obnova kazenskega postopka je v tem slučaju zgolj formalna, ne pa stvarna. Dovolila se ni, ker se taisti čin, ki je predmet okrajnega sodišča razsodbi, vsled novih ž njim zvezanih okoliščin ali dokazil (družba, zaklepno ali službeno razmerje) znači hudodelstvom (§ 356., št. 3. k. p. r.), marveč zgodilo se je to zgolj iz formalnega razloga, ker se je sumilo, da je obtoženec poprej tudi doprinesel drugi tatvini, kateri bi, prištevajoč nova zneska škode uže sojenej tatvini, ustvarjali hudodelstveno kvalifikacijo po §-u 173. k. z.

Tožena tatvina sama za se prav za prav ni bila predmet obnovi postopka, dovolila se je obnova le iz formalnih vzrokov, ker sta drugi tatvini prišli na dan. Obtožbe teh tatvin pa je deželno sodišče obtoženca oprostilo ter tako dognalo, da obnova kazenskega postopka ni bila osnovana. Nasprotovalo bi torej temeljnim načelom kazenskega postopka, če bi se obtoženec zaradi tega, ker se je oprostil obtožbe obnovo provzročujočih tatvin in torej ni bilo povoda razveljavljati pravokrepne in izvršene razsodbe, — baš vsled tega zanj ugodnega uspeha obnovljenega postopka nahajal gledè na sojeni čin v slabšem položaji, nego da se obnovev sploh ni zahtevala ali pa se odklonila.

»Reformatio in peius« torej v tem slučaju ni dopustna in se je tudi ne da utemeljevati z določbo §a 359. odst. 4. k. p. r. (argumentum a contrario), ker ni trditi, da se je glede na sojeni čin obnova dovolila obtožencu v kvar. — Osobito napotila je deželno sodišče, da je naklonil obtožencu nadaljno zaporno kazen, važna okrajnemu sodišču še neznana obtežava, da je bil obtoženec zaradi tatvine in vlačuganja uže kaznovan. A tudi ta razlog ne opravičuje zvišanja kazni, to pa zaradi tega, ker je obnova le tedaj dopustna, če se kazniva dejanja nižje vrste kažejo, da spadajo v višjo vrsto, dočim obnove zaradi odmerjenja kazni v okviru istega zakonitega kazenskega stavka — in taki obnovi bi bilo navzoči slučaj prispevati po svojem učinku — zakon ne pozna, in osobito tudi glede na določbo §a 410. k. p. r., da mogo po pravokrepnosti razsodbe provzročati pač nove na dan prišle olajšave zlažsanje kazni, ne pa narobe nove obtežave zvišanje kazni. Reformujoča razsodba krši

torej tudi načelo §-a 410. k. p. r., katero po argumentu a contrario izključuje zvišanje kazni, ako se je po pravokrepnosti kazenske razsodbe znašla obtežava.

Najvišje kot kasacijsko sodišče zavrglo je z razsodbo z dně 7. oktobra 1893, št. 8530 pritožbo ničnosti kot neutemeljeno.

Razlogi:

Vsled obnove kazenskega postopka dovoljene s sklepom deželnega sodišča v Lj. z dne 11. junija 1893, št. 5486 razveljavila se je razsodba okrajnega sodišča v R. z dně 15. marcija 1892. l. s katero je bil Anton Š. zaradi tatvine na 6 gld. cenjenega para škornjev obsojen za jeden teden v zapor. Tako sta se deželnemu sodišču, pečajočemu se vsled obnove vnovič s to kazensko zadevo, rodila pravica in dolžnost, razsojati o obstoji in kaznivosti dejanja, gledé na katero se je postopek obnovil, torej ali zopet obsoditi izrekajoč novo kazen ali pa oprostiti. — Tega učinka in teh nasledkov obnove ne more ovirati okolščina, da se je postopek po zgorenjem sklepu deželnega sodišča ponovil zgolj zaradi tega, ker je nastal sum, da je obtoženec, predno je doprinesel v R. sojeno tatvino, izvršil še dve drugi tatvini na rečeh "vrednih 13 gld. in 11 gld, ter je torej dejanje obtoženčevu le vsled v §-u 173. k. z. izraženega načela zadobilo hudodelstveno kakovost. To kakovost more zadobiti zadevno dejanje baš tako vsled načela, da gre pri tatvini iz večkratnih posegov izvirajoče zneske seštevati, da se dožene vrednostna meja ustvarjajoča hudodelstvo, kakor vsled pristopa kake druge kvalifikujoče okoliščine na pr. družbe, zaklenjenosti itd. Obnova dovolila se je torej pač vsled suma drugih tatvin, zadevala je pa naravnost uže sojeni fakt. Tudi ni res, da je oprostitev, ki se je izrekla gledé na novo se znašli tatvini, označila obnovo kot neutemeljeno. O tem soditi sploh ne bi šlo sodišču. Je-li obnova opravičena, o tem razsojati gre v obnovilnem postopku delujočim oblastim, — razsodno sodišče pa sodi zgolj o tem, ali mu je v razsojo predložena obtožba utemeljena ali ne, a na okolščino, da se je obtožba naperila v obnovljenem postopku, ozirati se mu je le toliko, kolikor to propisuje § 359. k. p. r. Ta ozir bi se le tedaj kršil, ako bi sodišče obtožencu, v čigar prid se je obnova dovolila, za slučaj vnovične obsodbe hujšo kazen naložilo, nego je to storila razveljavljena razsodba. V navzočem slučaju pak dovolila se je obnova

obtožencu na kvar, in je vezala torej sodišče, ko je kazen odmerjevalo, zgolj le meja kazenskega stavka, ki ga določa zakon za dognanim smatrano kaznivo dejanje. Sodišče torej tudi s tem ni prekoráčilo svoje kaznilne oblasti, da je odmerjujoč kazen za uže pri okr. sodišču v R. sojeno dejanje upoštevalo dve obtežavi, kateri imenovanemu okrajnemu sodišču, ko je sodilo, nista bili znani; sklicevati ni se smeti na določbo §-a 410. k. p. r., vsled katere povzročiti mogo pač novo na dan prišle olajšave znižanje, ne pa (argumentum a contrario) novo na dan prišle obtežave zvišanje kazni, kajti tej določbi pogoj je pravokrepna razsodba, katera torej še vse svoje učinke razodeva, dočim po §-u 358. k. p. r. za slučaj obnove poprejšnja razsodba obstajatijenja, v kolikor ji zakon ne pripisuje posamičnih nasledkov.

M.

Iz upravne prakse.

K razlastitvenemu postopanju za ceste.

C. kr. upravno sodišče je na pritožbo Ivana Obleščaka po dr. Lenchu proti odločbi c. kr. ministerstva za notranja dela z dne 5. avgusta 1892, št. 12.635 zastran razlastitve za ceste po ustni javni obravnavi dne 27. oktobra 1893, pri kateri je imenovano ministerstvo zastopal baron Pascotini, a soudeleženi cestni odbor Tolminski dr. Sezun, spoznalo za pravo, da se pritožba kot neosnovana odbije.

Razlogi.

V administrativnem postopanju se je poizvedelo, da je treba skladovno cesto, držečo čez Tolmin, zastran varnejšega in lajšega prometa razširiti, to pa se dá po navedbah oblastev le tako doseči, če se deloma poruši pritožiteljeva hiša št. 5 ter k cesti privzame tudi njegov prostor pred to hišo. Iz tega dejanskega položaja snuje se administrativna odločba in torej gre tukaj za razlastitev iz ozirov na javni promet. Ker se tu odločilni propisi §-a 365. obč. drž. z. in tudi zakona z dne 29. sept. 1864, št. 11. dež. zak. (Goriškega) glasé kar splošno, torej je političnim oblastvom prosto presojati, se li v konkretnem slučaju dá javnemu prometu pomoči jedino le

z razlastitvijo, in zategadelj ne pristojna upravnemu sodišču po §-u 3. lit. c) zakona z dne 22. okt. 1875, da bi preiskoval administrativni judikat v tem pogledu.

Bilo je torej upravnemu sodišču ozirati se na pritožbo le na to stran, ali se izvršeno administrativno postopanje kaže zakonito podlogo za administrativni izrek, kateri se iz njega snuje, mari pa po aktih ni videti takšne podloge. Osebito opozarja pritožitelj, češ, da je kakšen bistven nedostatek postopanja to, ker on ni bil povabljen k razlastitveni obravnavi in je šele po izpodbijani odločbi bil obveščen o operatu c. kr. inženirja P. Toda ta trditev je protivna aktom, kajti pritožitelj je bil od c. kr. okrajnega glavarstva dvakrat zaslišan o tej stvari, prvič dne 22. februarija 1890, drugič dne 17. oktobra 1892, in pri le-tej drugi priliki se mu je naznanila vsebina namestništvenega razpisa z dne 28. avg. 1891, št. 12.904, snujočega se iz tehniškega mnenja, pa tudi administrativno cenilo razlastitvenega predmeta. Da je pritožitelj tako izvedel smotre in obseg razlastitve ter bi po tem lahko bil svoje pravice branil na vse strani, to izhaja iz njegovega ministerskega rekurza, v katerem sploh ne naglaša, da ni bilo prave komisijonalne obravnave na mestu samem in da bi bil to nedostatek postopanja v njegovo kvar, pač pa prav na široko razpravlja vse lokalne razmere gledé na nameravano razširjenje ceste.

Ker je vse to iz aktov razvidno, torej upravno sodišče ni več smatralo opuščene komisijonalne obravnave s stranko na mestu samem, kot bistvenega, ker brambo stranke motečega nedostatka. Pritožitelj bi torej bil moral pri obravnavi dne 17. oktobra 1891 povedati svoje meritorne ugovore zoper pričeto eksproprijacijo. A on tega ni storil, ampak je zgolj negativno izjavil, da zadevno uravnavo ceste smatra sploh za nepotrebno, da odklanja sleharno poravnavo, da nikdar ne odstopi svoje hiše, nego da hoče na vsak način držati svojo posest. Tako je bila pač vsaka nadaljnja obravnavo s pritožiteljem pretrgana in pritožitelj je zgolj sam kriv nasledkov tega svojega ravnanja, ker se vzlic večkrat dani priliki ni spustil v razlastitveno postopanje, ker ni v tem postopanju prijavil tistih meritornih ugovorov, katere bi rad sedaj, v zmoti gledé svojega procesualnega položaja, spravil v veljavo pred upravnim sodiščem.

Ker torej tukaj ni tistega nedostatka v postopanju, kateri trdi pritožba, in ker upravno sodišče, pregledujoč administrativne akte, tudi sicer ni moglo zaslediti pogoška, vsled katerega bi bilo po §u 6. zakona z dne 22. oktobra 1875 razveljaviti odločbo, zagradelj bilo je treba pritožbo, v tem pogledu kot neosnovano, odbiti.

Dr. D. Majaron.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 11. za mesec november naslednji razpravi: O imunitetu narodnih zastopnika na hrvatskom saboru. Napisao dr. Vladimir Nikolić, odvjetnik u Zemunu. — Zakonski predlog u pogledu prodaja u bezcienu u Austriji. Napisao dr. Vladimir Pappafava.

Kurze Besprechung des russischen Gesetzes vom 12. Juni 1890 über die örtlichen Repräsentativ-Körperschaften der Provinzen und Districte (zemskia outchrejenia.) Dr. Vladimir Pappafava. — Inomost. 1893.

Uebersicht der Verwaltungs- und Rechtsgeschichte des Landes Krain. A. pl. Globočnik. — V Ljubljani. 1893. — Dne 28. aprila 1888. l. imel je g. pl. Globočnik v mesečnem shodu Ljubljanskega muzejskega društva predavanje o upravni in pravni zgodovini kranske dežele. To predavanje ponatisnilo se je potem v „Laibacher Zeitung“ z naslovom „Ueberblick der Verwaltungs- und Rechtsgeschichte des Landes Krain“. Sedaj nam podana knjiga pa je temeljito predelani in pomnoženi izvod prejšnjega predavanja. Prostor, ki nam je odmerjen, je pretesen, da bi mogli govoriti obširno o celi mnogostanski stvari prelepega dela. V kratki obliki podal nam je g. pisatelj, kolikor mogoče jasno in v nekaterih točkah celo natanko sliko upravne in pravne preteklosti Kranjske in deloma tudi našega naroda. Tvarina ni urejena tako, da bi razdelil g. pisatelj svoj predmet v razne dobe, katere bi potem raziskoval. S tem izgubila bi se preglednost dela in morebiti krtil njegov namen. Pritrditi moramo torej povsem, da se je delila tvarina v poglavja po posameznih strokah, in sicer: Uprava, bogoslužje, nauk, trgovina, obrt, poljedelstvo in gozdarstvo, policija, vojaške zadeve, finančne zadeve in pravosodstvo. Posamezna poglavja razpadajo zopet v razna podpoglavja. Vsako poglavje prične od najstarejših zgodovinskih časov ter se prevede do sedanje dobe. Pohvaliti moramo marljivega gospoda pisatelja zlasti za oddelke, v katerih govori o čisto slovanski dobi. Vidi se, da ima srce za svoj narod in njegove zgodovinske nesreče. Malo, jako malo zapustil nam je prejšnji rod o šegah naših pradedov in njihovih delih, a to, kar je bilo mogoče poizvedeti, podal nam je gospod pisatelj v svoji knjigi. Največji del razprav je seveda odmerjen srednje in novoveški stanovski dobi, ki poda s svojim vsestranskim partikularizmom

pravnemu zgodovinarju najlepše, če tudi težavno polje za njegova preiskovanja. Gospod pisatelj poprijel se je tu dela, pri katerem ni imel mnogo prednikov. Valvasor bil je gotovo najboljši njegov vir, a tudi tu se ni mogel nanj povsem zanašati, tako da je moral pregledati stanovski arhiv in druge akte. O tem pa, kaj se to pravi, mora imeti samo isti pojem, ki se je lotil ali vsaj hotel lotiti dela, za katero se mora uporabljati raznovrstne arhivne akte. Občudovati moramo torej, da je gospod pisatelj v primerno kratkem času nabral in izbral toliko gradiva ter ga tako izborno uredil. Da se je pri tem mnogovrstnem gradivu pripetilo tudi nekaj netočnostij in da so se nekatere manj važne stvari izpustile, je samo ob sebi umevno. Želeli bi n. pr., da bi nam gosp. pisatelj na kratko narisal, kako so se vršila slovanska županijska sodišča, ki so se ohranila zlasti v slovenski marki še v 14. stoletji (Valv. IX. k. X. pog.). Potem je po našem mnenji imel deželni glavar (Landes-Vicedom, str. 9) v svojem področji tudi „ecclesiastica“. Na str. 11. in 14. pripetila se je s tem pomota, da je leta 1860. na mesto namestništva stopila deželna vlada, kateri načelnik je bil Hohenwarth z naslovom c. kr. dež. glavarja. Če smo prav poučeni, se je dne 15. oktobra 1860. l. nehala deželna vlada v Ljubljani ter se je cela Kranjska podredila namestništvu v Trstu. V Ljubljano pa je prišel kot „eksponiran organ“ tržaškega namestništva namestniški svetnik Karol grof Hohenwarth z naslovom c. kr. dež. glavarja. Še le dne 7. marcija 1861. l. ustanovila se je posebna c. kr. deželna vlada za Kranjsko v Ljubljani. — K strani 17. oz. 18. bilo bi pripomniti, da je bil knez Paar kranjski „Erblandforstmeister“. Gotovo je gosp. pisatelj prezrl na str. 27. opomniti, da je najnovejši Ljubljanski mestni statut z dne 5. avgusta 1887, št. 22. dež. zak. Na str. 61. bilo bi morebiti še navesti Pagliaruzzijevo tovarno za steklo v Cirknici ter na str. 72. Vodnikove „Novice“, če se ne motimo iz leta 1798., 1799. i. n. — Jako važna zaveza je bila tudi deželna odškodninska zaveza (Landschadenbund), o kateri bi bilo treba v tej knjigi govoriti. — Ker bodedo, če bode mogoče, v prihodnjem letniku tega lista podali kratko zgodovinsko črtico o avstrijskem odvetništvu, nočemo uže sedaj govoriti o poglavji, ki se peča s tem predmetom. — Ti in drugi nedostatki so pa, kakor se je uže omenilo, tako malenkostni in pri tem ogromnem gradivu tako razumljivi, da se ne more reči, da bi bili stvari sami v kvar. Hvaležni moramo torej biti g. pisatelju, da se ni ogibal truda in ni štedil s časom, da poda svoji domovini delo neprecenljive vrednosti, s tem pa bode tudi vzpodbujal druge, da bodo nadaljevali po njem tako srečno pričeto rodoljubno delo. Priporočamo torej knjigo kot neobhodno potrebno vsakemu slovenskemu pravniku.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Leto 1892. — Kos XX. Izdan in razposlan dné 25. marca 1892. 49. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 6. marca 1892. l., s katerim se objavlja dodatek k predpisom o mero-skusu in kolkovanji samogibnega prireda za tehtanje petroleja, sestavljenega po firmi Blauner & Klasek (Drž. zak. št. 93. iz l. 1891.). 50. Zakon z dné 9. marca 1892. l., da naj se zameni predmet nepremične državne lastnine

v Dunajskem lesu. 51. Ukaz trgovskega ministerstva z dné 11. marca 1892. l., s katerim se izpreminja § 31., odstavek 1. v prvem poglavju začasnega plovstvenega in porečnega policijskega redú za Donavo z dné 31. avgusta 1874. l. (Drž. zak. št. 122.). 52. Zakon z dné 12. marca 1892 l., da se obnavlja veljavnost v § 6. zakona z dné 27. maja 1876. l. (Drž. zak. št. 115.) ustanovljenim določilom o kolkovnih in pristojbinskih oprostitvah po povodu razdelitve za obdelovanje sposobnih občinskih zemljišč v Dalmaciji. 53. Razglas ministerstev za finance in pravosodje z dne 16. marca 1892. l. o ustanovitvi devet finančnih in sodnih pokladnih blagajnic na Dunaji. 54. Razglas ministerstva za deželno bran z dne 18. marca 1892. l., zastran neke izpremembe vojnih predpisov. 55. Ukaz trgovskega ministerstva v porazumu z ministerstvom za notranje stvari z dné 20. marca 1892. l., da naj se obrt robnih tehnikov uvrsti med dopustilne (koncesijonirane) obrte. — Kos XXI. Izdan in razposlan dné 29. marca 1892. l. 56. Ukaz vsega ministerstva z dne 3. marca 1892. l. o izpremembi v načrtu za odmero dejalnostnih doklad državnim uradnikom in zastran pripadnega rokú dejalnostnih doklad, na novo odmerjenih na podstavi poslednjega. 58. Ukaz finančnega ministerstva z dne 25. marca 1892. l. o izpremembi področja osrednjemu uradu za odmero odredbin in pristojbin na Dunaji. 59. Ukaz pravosodnega ministerstva z dné 25. marca 1892. l. o neki izpremembi z ukazom pravosodnega ministerstva z dné 25. junija 1890. l. (Drž. zak. št. 129.) za posamezne oprave odvetnikov in njih pisarnic izdane tarife za mestni okoliš Dunajski. — Kos XXII. Izdan in razposlan dné 1. aprila 1892. 60. Razglas ministerstva za deželno bran z dne 26. marca 1892. l., s katerim se objavlja, da se je štirirazredna državna obrtna šola v Pragi dodatno uvrstila v spisek tuzemskih učilišč, zenačenih gledé na enoletno-prostovoljsko službo velikim gimnazijam in velikim realkam. 62. Zakon z dne 28. marca 1892. l., s katerim se izpreminja člen II. v zakonu z dne 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.) zastran dodeljevanja ugodnosti in podpor vsled škodéb, narejenih po trtni uši (*Phylloxera vastatrix*). 62. Ukaz poljedelskega ministerstva z dne 29. marca 1892. l. k členu II. zakona z dne 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.) zastran dodeljevanja naprednin za obnovitev vinogradov, uničenih po trtni uši. — Kos XXIII. Izdan in razposlan dné 2. aprila 1892. 63. Glavno pismo brusselske konferencije proti suženjstvu z dne 2. julija 1890. l. — Kos XXIV. Izdan in razposlan dne 7. aprila 1892. 64. Zakon z dné 16. marca 1892. l. zastran odškodovanja za neopravičeno obsodbo. 65. Razglas finančnega ministerstva z dne 29. marca 1892. l., da se je odpravilo prigledovanje prometa s kavo v okoliši poprejšnje županije réške in pa v mejnih okrajih na hrvaškem obrečji. 66. Zakon z dne 4. aprila 1892. l., zastran dodeljevanja prispevkov iz državnih sredstev. Prvi c. kr. priv. družbi za parno plovstvo po Donavi. — Kos XXV. Izdan in razposlan dne 8. aprila 1892. 67. Ukaz pravosodnega ministerstva v porazumu s finančnim ministerstvom z dne 3. aprila 1892. l. zastran pristojbin uradnikom, dijurnistom in služabnikom pri sodnih in državno-pravdnih oblastvih na Dunaji za uradna

opravila zunaj sodnega poslopja — Kos XXVI. Izdan in razposlan dne 23. aprila 1892. 68. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 22. aprila 1892. l., da se občina Hony odkazuje okolišu sodišča broumovskega in da se ustanavlja okrajno sodišče v Srednji Teplici (na Češkem). — Kos XXVII. Izdan in razposlan dne 14. maja 1892. 69. Zakon z dne 13. marca 1892. l. o sklepu dogovora z deželnim zastopom Avstrije nad Anižo zastran dokončnega obračuna tirjatev c. kr. erarja, potem zastran takozvanih tirjatev dežele za stroške vsled navala iz let francoskih vojsk, in naposled zastran uredbe takozvanih dolžnih tirjatev Četrtri ob Jnu. 70. Razglas pravosodnega ministerstva z dne 5. aprila 1892. l., da se v Alzaciji-Loreni ne pobirajo odhodnine. 71. Ukaz trgovinskega ministerstva v porazumu z ministerstvom za notranje stvari z dne 13. aprila 1892. l., s katerim se ustanavlja, da steklenice za pivo s takozvano patentno zaporo niso zavezane dolžnosti, da se na njih namesti meroskusna raza in oznamenilo prostornine. 72. Ukaz ministerstva za notranje stvari in trgovino z dne 2. maja 1892. l., da se prepoveduje po firmi Philipp Pollak v Pragi izdelovani „vinski izleček“.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1893.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Radi raznih neprilik mogoče je odboru prirediti še le sedaj prvi društveni shod v letošnji zimski sezoni in sicer torek, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer. Na občno uže večkrat izraženo željo bode ta shod v prostorih „Ljubljanske čitalnice“. Na shodu čitala se bode zanimiva razprava g. dra. R. Bežeka o določilih š-a 1425. obč. drž. zak. Ker je to po dolgem prestanku prvi društveni večer, želeti je, da se ga čč. gg. člani prav mnogobrojno udeleže.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: predsednik okrožnega sodišča v Rovinji dvorni svetnik dr. Leon Fiochi predsednikom trgovskega in pomorskega sodišča ter podpredsednikom deželnega sodišča v Trstu; tajnik deželne vlade kranjske baron Schönberger voditeljem okrajnega glavarstva na Krškem; avskultant Hubert Wagner sodnim pristavom v Idriji. Premeščeni so: tajnik deželne vlade kranjske in voditelj okrajnega glavarstva v Črnomlji Fr. Hinterlechner k deželni vladi v Ljubljani; okrajni komisarji: V. Parma iz Litije v Postojino, J. Uršulek iz Črnomlje v Novomestu, Št. Lapajne iz Postojine v Črnomelj. — Notarjem na Vranskem imenovan je Mihael Jezovšek, notarski kandidat v Celji. — Novo odvetniško pisarno v Ljubljani odprl je dr. Fran Tekavčič.

— (Shod za mejnarodno zasebno pravo) otvoril se je dne 17. septembra t. l. v Haag-u po ministru dr. pl. Tienhovenu. Zastopane so bile vse države razun Angleške. V bureau izvoljeni so bili pl. Haan (Avstrija), Martens (Rusija) in pl. Seckendorf (Nemčija) kot podpredsedniki.

— (Pravni pomen poljuba.) Uže rimsko pravo pripisuje poljubu praven pomen, kateri pa je danes malo poznat. L. 16. C. de donat. ante nuptias 5, 3, veleva, da se morajo vrniti darila, katera sta si dala zaročenca, če ne stopita dejanski v zakon; — da pa sme obdržati nevesta darila povsem, njeni dediči pa polovico, če se je zakon zaprečil vsled smrti ženina — toda to le, ako se je potrdila zaroka s poljubom. — Kako je dobil poljub ta pravni pomen, ni še povsem jasno. Rimski komentator pravi: „Zakon domneva, da nevesta ne da poljuba prostovoljno, torej ji je plačilo za darila.“ Nekateri pisatelji (n. pr. Spangenberg, *Erörterungen*, I. op. 9.; Arndts, *Pand.*, § 413. op. 2. itd.) pa uče, da je bila taka navada na Španskem in se je potem vsprejela v obče prav po omenjeni naredbi odposlani „ad Tiberianum vicarium Hispaniarum.“ — Iz rimsko-sirskega kodeksa (*Röm.-syrisches Rechtsbuch*, Bruns in Sachau, str. 269.) se pa more posneti, da so se v starem veku razločevale zaroke, pri katerih se zaročenca nista videla pred poroko, od zarok, katere sta sklepala zaročenca osebno in potrdila seveda s poljubom. Take zaroke pa so imele, kakor naravno, več veljave nego prve, ki so bile le golo „opravilo“. Od tod najbrže torej pravni pomen poljuba. — Zanimiv v tem oziru je slučaj, ki ga je priobčil francoski časopis „*Le Droit*“: Nek pastor na Nemškem imel je zalo hčerko, katera se je zaročila z mladim, a revnim slikarjem. Oče, ki ni bil s to zaroko zadovoljen, silil jo je, da se je zaročila z bogatim trgovcem. Srečni ženin daroval je svoji nevesti krasno šatulo, v kateri so se nahajali biseri in kinč ter tudi srečka frankobrodske loterije. Deset dnij potem je pa umrl. Mesec dnij preteče in nevestina srečka se izžreba z glavnim dobitkom 100.000 tolarjev. Ker je imela sedaj dovolj veliko doto, poročila se je z ubogim slikarjem. Kmalu se pa zakonskima vroči tožba, v kateri zahtevajo dediči trgovčevi, naj se jim izroče biseri, kinč in glavni dobitek. Prva instanca ugodila je brezpogojno zahtevku. Druga je pa razsodila, da sme prejšnja nevesta obdržati vsa darila, če stori prisego, da ji je dal umrli ženin-trgovec povodom zaroke poljub. — Toženka prisege ni storila.

— (Za kazen nositi psa) bilo je običajno ne samo v Frankih, Saksoncih, Alemancih, temveč tudi v starih Slovanih. Zločincu navezal se je na hrbet garjev pes, katerega je moral nesti pogostoma miljo daleč. Posebno se je kaznoval na ta način, kdor je prelomil zvestobo do svojega gospoda, akoravno je bil plemič. O tej kazni razpravljajo Martin Pegino, umrl l. 1591., Joh. Hen. Meibomius in B. Carpzw.

— (Odvetnikov) bilo je l. 1790. v Ljubljani 25. Stanovi vložili so to leto prošnjo do cesarja Leopolda II., naj se zniža število na 10 ali 8; odvetnik naj dobi plačo 1000 gld. na leto, zaslužek moral bi pa izročiti blagajnici, iz katere bi dobil plačo. — L. 1793. bilo je na celem Kranjskem 27 odvetnikov.

Pregled pravosodstva.

182. Soproga, katera je samovlastno popustila skupno življenje, ne sme zahtevati od moža provizorične alimentacije, predno se jej ni dovolilo posebno bivališče.

O. z dne 12. septembra 1893, št. 10404. G. Z. št. 147 ex 1893.

183. Vprašanje, katera volila so nabožna ter se morajo plačati po š-u 685. obč. drž. zak., more se dognati v slučaju prepira le potom pravde.

O. z dne 29. avgusta 1893, št. 10077. G. Z. št. 46 ex 1893.

184. Pošiljatev denarnega pisma v gotovi vrednosti na poštni kraj, ki je različen od bivališča upnikovega, kakor tudi od kraja, kjer se je obljuba storila, se ne more smatrati pravilnim plačilom.

R. z dne 21. septembra 1893, št. 9748. J. B. št. 47 ex 1893.

185. Kupcu, kateri obdrži kupljeno reč, ne da bi obvestil prodajalca o njenih napakah, ni dovoljena „exceptio non rite adimpleti contractus.“ Tudi ne sme zadrževati kupnine.

R. z dne 17. oktobra 1893, št. 8343. J. B. št. 50 ex 1893.

186. Škoda, katero je povzročil c. kr. brambovski častnik v službi, se ne more iztožiti pravdnim putem.

O. z dne 5. septembra 1893, št. 10332. J. B. št. 46 ex 1893.

187. Kotar mora priti na dom obvezanca, da prejme izgovorjene odpravke. Ni treba položiti jih v sodno shrambo, če kotar ne pride po nje v pravem času.

R. z dne 28. septembra 1893, št. 8422. G. Z. št. 48 ex 1893.

188. Izven konkurznega postopanja ne more se izpodbijati golo zavarovanje resničnih tirjatev, v kolikor se ne tičejo brezplačnih razpolaganj ali dote, zaženi in vdovščine.

R. z dne 28. septembra 1893, št. 10481. G. Z. št. 50 ex 1893.

189. Prisega v postopanju radi novot, da se novote preje niso navlašč zamolčale, ni treba storiti vsem družbenikom kot tožiteljem. Zado-
stuje marveč prisega jednega družbenika ali pa prokurista.

R. z dne 20. septembra 1893, št. 9543. J. B. št. 50 ex 1893.

190. Dokazovalec ni zavezan, da položi ves od izvedencev zahtevani znesek, ki se potrebuje za pokritje dokaznih troškov. Zado-
stuje, če založi primeren znesek. Zakon ne dovoljuje, da bi se izrekla takoj za slučaj, če ne založi predjem za troške, prekluzija nastopljenega dokaza (§ 193. o. s. r.)

O. z dne 27. septembra 1893, št. 11168. J. B. št. 47 ex 1893.

191. Potem, ko se je končalo službeno razmerje, radi katerega se je na korist države vinkulovala javna ob-
bligacija, prodati se sme eksekutivnim putem.

R. z dne 17. avgusta 1893, št. 9499. J. M. 941.

192. Tudi na hranilno vlogo (ne knjižice) prositi se more izvršilne rubežni.

O. z dne 3. oktobra 1893, št. 11628. J. B. št. 47 ex 1892.

193. Izvršilna sekvestracija uže pred otvoritvijo konkurza zarubljenega v konkurz spadajočega zemljišča dovoliti se sme zastavnemu upniku tudi po otvorjenem konkurzu.

O. z dne 30. avgusta 1893, št. 9953. J. M. 957. (Nasprotno o. z dne 6. marcija 1883, št. 2629. G. U. 9333.)

194. Pravica odbora odvetniške zbornice, da imenuje brezplačnega zastopnika, vsebuje tudi pravico, da imenuje temu zastopniku substita. O. z dne 10. oktobra 1893, št. 12045. J. B. št. 48 ex 1893.

195. S tem, da se odbije tožba za opravičenje prenotacije, še ni pridobil prenotat eksekutivne pravice glede troškov svoje prošnje za izbris prenotacije.

O. z dne 21. septembra 1893, št. 10946. G. Z. št. 45 ex 1893.

196. Od prostega substitucijskega premoženja razun pristojbin za prenos imetja ni treba plačati vnovič nabožnih pristojbin.

O. z dne 26. septembra 1893, št. 11197. J. B. št. 48 ex 1893.

197. Od zapuščine v inozemstvu umrlega avstrijskega državljana ni treba plačati pristojbine v šolski zaklad, akoravno se vrši zapuščinska razprava v Avstriji.

O. z dne 20. septembra 1893, št. 10871. J. B. št. 46 ex 1893.

198. Uporaba §-a 99. k. z. ni izključena, če hoče pretilec le doseči domnevano pravico s svojim ravnanjem.

R. z dne 6. oktobra 1893, št. 8172. G. Z. št. 50 ex 1893.

199. Za uporabo §-a 187. k. z. ne zadostuje, da se je zastavno pravno zavarovala odškodnina, mesto da bi se bila izpolnila s poškodovancem sklenjena poravnava.

R. z dne 23. septembra 1893, št. 8045. G. Z. št. 46 ex 1893.

200. „Copula carnalis“ odrasle ženske z dečkom, ki še ni 14 let star, ne more se kaznovati po §-u 128. k. z.

R. z dne 13. oktobra 1893, št. 8599. G. Z. št. 48 ex 1893.

201. Kot „očitno bogoslužno opravilo“ (§ 303. k. z.) se konča pogreb še le takrat, če se ljudje razidejo po končanem pokopu. „Nespodobno vedenje“ morejo biti tudi samo besede.

R. z dne 5. majs 1893, št. 2926. G. Z. št. 42 ex 1893.

Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnik“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravnništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Vabilo.

„Slovenski Pravniki“ stopi z novim letom v svoje deseto leto.

Zapreke, katere je bilo premagati „Slovenskemu Pravniku“ ob njegovem početku in s katerimi se mu je boriti delom še sedaj, znane so vsakomur. Da se more vzlic vsem oviram vzdrževati naš list, to pričuje, da je živa potreba za naš narod.

„Slovenski Pravniki“ ima smoter, da pomore pridobiti našemu narodu jednotno in točno slovensko uradovanje v vseh strokah pravniške vede. Marsikaj doseglo se je uže v tem oziru, vendar storiti je še mnogo. Temu smotru ostal bode „Slovenski Pravniki“ zvest tudi v bodoče in v tem smislu vabimo na novo naročbo.

Ob enem obračamo se na vse svoje č. g. sedanje sotrudnike s prošnjo, da nam ostanejo zvesti tudi v prihodnje. Vabimo pa tudi vse slovenske pravnike naj stopijo v kolo naših sodelovalcev, naj nas podpirajo s svojimi sestavki, bodisi z razpravami, bodisi s praktičnimi slučajji. Čem večje bode število sotrudnikov, tem mnogovrstnejša bodo vsebina našega lista in tem bolje in lažje ustrezati bode mogel naš list svojej nalogi.

„Slovenski Pravniki“ izhajal bode tudi prihodnje leto vsak mesec po 2 poli obsežen v dosedanji obliki. Naročnina znaša mu po 4 gld. za vse leto, po 2 gld. za pol leta. Člani društva „Pravnika“ pa ga dobivajo brezplačno.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1893.

Odbor društva „Pravnika“.

